

JRC SCIENCE FOR POLICY REPORT

Správa Observatória pre Výskum a Inovácie (RIO) o jednotlivých krajinách za rok 2017: Slovenská republika

*Séria Správ Observatória
pre Výskum a Inovácie o
jednotlivých krajinách*

Baláž, V.
Frank, K.
Ojala, T.

2018

Zhrnutie

Napriek dobre fungujúcej ekonomike a zvyšovaniu zamestnanosti nevedlo verejné financovanie výskumu a inovácií k hospodárskemu rastu založenému na znalostiach a inováciách. Podiel financovania projektov na celkových verejných rozpočtových prostriedkoch alebo výdavkoch na výskum a vývoj (GBAORD) na Slovensku bol jedným z najnižších v EÚ-28. Do systému verejného výskumu sa dostali finančné prostriedky z programu Horizont 2020 na pomerne nízkej úrovni.

Podnikový výskum väčšinou vykonáva len pár spoločností v automobilovom priemysle a v sektore IKT. Výdavky podnikov na výskum a vývoj (BERD) sú naďalej výrazne nižšie ako priemer v EÚ-28. Malé a stredné podniky naďalej konkurujú vďaka nízkym nákladom na výrobné vstupy a ich miera inovácie je nižšia ako priemer v EÚ-28.

Slovenské inštitúcie vysokoškolského vzdelávania zaujímajú posledné miesta v medzinárodných rebríčkoch a krajina čelí pretrvávajúcej emigrácii mladých, a najmä vzdelaných, ľudí do zahraničia.

Výzvy a politické reakcie v oblasti výskumu a inovácií

Zlepšiť riadenie v oblasti výskumu a inovácií Nedostatočná koordinácia a spolupráca medzi ministerstvami a ich agentúrami, ako aj roztrieštenosť zdrojov na budovanie infraštruktúr výskumu a inovácií sa považujú za hlavné výzvy pre Slovensko.

V roku 2017 sa problém v oblasti riadenia riešil v národnom programe reforiem a v nových právnych predpisoch o verejných výskumných inštitúciách. Aj Rada vlády SR pre vedu, techniku a inovácie (ďalej len „RVVTI“) udelila úlohu podrobiť systém výskumu a inovácií na Slovensku medzinárodnému auditu a schválila dokumenty zamerané na prilákanie konkurencieschopného financovania výskumu a inovácií, ako aj zlepšenie efektívnosti a výstupov systému výskumu a inovácií.

Zlepšiť kvalitu vedeckej základne: Slovensko patrí na stredné priečky, pokiaľ ide o mieru výdavkov na výskum a vývoj v rámci EÚ-28, ako aj komerčné a nekomerčné výstupy v oblasti výskumu a vývoja. Doterajší systém financovania inštitúcií vysokoškolského vzdelávania uprednostňuje masové vzdelávanie a neprispieva ku kvalitnému výskumu.

Dokument „Učiace sa Slovensko“ navrhuje mnohé významné zmeny, napr. akreditácie pre univerzity, a financovanie a medzinárodnú mobilitu študentov. Ak sa tieto zmeny uskutočnia v plnej miere, kvalita univerzitného výskumu sa v nasledujúcich rokoch zlepší. Aj nedávno navrhnutý zákon o verejných výskumných inštitúciách by mal zvýšiť flexibilitu pri financovaní verejného výskumu a inovácií.

Zvýšiť výstupy v oblasti súkromných inovácií a investície do výskumu a vývoja Duálna štruktúra slovenského hospodárstva ovplyvňuje produktivitu, inovačné výstupy a výdavky na výskum a vývoj. Slovenské MSP investujú málo do inovácií s vysokým stupňom výskumu a vývoja a generujú podpriemerný výskum a vývoj na základe komerčných výstupov. Miera BERD na Slovensku dosahovala v roku 2015 iba jednu štvrtinu úrovne EÚ-28 a slovenské podniky vytvorili iba malý počet patentov a priemyselných návrhov.

Od roku 2015 platí zákon, ktorým sa zavádzajú nové daňové úľavy pre súkromné spoločnosti, ktoré investujú do výskumu a vývoja. Vplyv tejto legislatívy je však stále oveľa menší, ako sa predpokladalo, pravdepodobne z dôvodu príliš komplikovaných postupov podávania žiadostí pre MSP. Aj operačný program Výskum a inovácie zameraný na podporu konkurencieschopnosti MSP zaostáva za harmonogramom: do konca marca 2017 sa využilo iba 1,2 % celkového rozpočtu.

Posilniť súčinnosť vedy a priemyslu Spolupráca medzi priemyslom a akademickou obcou je „Achillovou pätou“ slovenského systému výskumu a inovácií a tieto dve odvetvia sú stále do značnej miery izolované.

Existuje národný program spolupráce medzi akademickou obcou a priemyslom na obdobie rokov 2016 – 2020, jeho rozpočet je však pomerne nízky. Prvé výsledky možno očakávať v rokoch 2018 a 2019. Koncepcia inteligentného priemyslu (ministerstvo hospodárstva, 2016) poskytuje usmernenia pre prepojenie akademických inštitúcií a priemyslu. Chýba jej však akčný plán s konkrétnymi úlohami, dátumami, míľnikmi a finančnými zdrojmi. Slovensko zaznamenalo iba mierny pokrok v roku 2017, pokiaľ ide o zdroje pochádzajúce z programu Horizont 2020.

Stratégia inteligentnej špecializácie

Slovenská republika ako jedna z prvých členských štátov EÚ prijala v roku 2013 stratégiu inteligentnej špecializácie. V implementácii dokumentu RIS3 došlo k administratívne meškaniu a ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu v decembri 2016 nahradilo akčný plán „*Strategickým dokumentom pre splnenie ex ante kondicionality RIS3 v tematickom ciele 1*“. Európska komisia vyjadrila obavy v súvislosti s týmto strategickým dokumentom, ktoré ministerstvo uznalo. Ministerstvo nahradilo tento strategický dokument „*Plánom implementácie stratégie RIS3*“, ktorý bol nakoniec schválený v lete 2017. Toto meškание pravdepodobne ešte viac spomalí implementáciu dokumentu RIS3 na Slovensku.

Slovenský systém výskumu a inovácií je veľmi centralizovaný a stratégia inteligentnej špecializácie je na celoštátnej úrovni. Na Slovensku neboli vytvorené žiadne explicitné regionálne programy a/alebo opatrenia politiky výskumu a inovácií. Osem regionálnych vlád má obmedzené právomoci na podporu inovácií a žiadne právomoci na podporu výskumu a vývoja.

JRC Mission

As the science and knowledge service of the European Commission, the Joint Research Centre's mission is to support EU policies with independent evidence throughout the whole policy cycle.

EU Science Hub
ec.europa.eu/jrc

@EU_ScienceHub

EU Science Hub - Joint Research Centre

Joint Research Centre

EU Science Hub